

به نام خداوند جان و خرد

017069

۱۳۸۱ / ۱ / ۲۰

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد علوم و تحقیقات

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته معماری

موضوع:

طراحی ساختمان شورای شهر
(برای مرکز ارتباطاتی مدنی شهر کرمان)

استاد راهنما

دکتر محمد منصور فلامکی

استاد مشاور

دکتر وحید قبادیان

دانشجو

مجید رفعتی

سال تحصیلی ۸۰-۱۳۷۹

۴۰۸۳۹

مرکز اطلاعات و ارتباطات
شعبه اسناد و کتابخانه
تهران

۴۰۸۳۹

با تقدیر فراوان از استادان محترم

جناب آقای دکتر فلامکی

و

جناب آقای دکتر قبادیان

و همه اساتیدی که در طول تحصیل افتخار شاگردی شان را داشته‌ام

و با تشکر از همه دوستانی که در تهیه این پایان نامه مشارکت و همکاری داشته‌اند

موضوع:
طراحی ساختمان شورای شهر
(برای مرکز ارتباطات مدنی شهر کرمان)

توسط:
مجید رفعتی

پایان نامه:
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته و گرایش:
کارشناسی ارشد مهندسی معماری

از این پایان نامه در تاریخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۸ در مقابل هیئت داوران دفاع به عمل آمده و مورد تصویب قرار گرفت.

اعضاء هیئت داوران:

	استاد راهنما: دکتر محمد منصور فلامکی
	استاد مشاور: دکتر وحید قبادیان
	داور: دکتر هما ایرانی بهبهانی
	داور: دکتر محمد یوسف نیلی

مدیر گروه آموزشی کارشناسی ارشد: مهندس رویا مرادی

سرپرست کمیته تحصیلات تکمیلی: دکتر زاینده رودی

کتابخانه دانشگاه کرمان
تاریخ ثبت: ۱۳۷۹/۱۲/۱۸

چکیده پایان نامه

عنوان پایان نامه:

طراحی ساختمان شورای شهر (برای مرکز ارتباطات مدنی شهر کرمان)

رشته تحصیلی: معماری

استاد راهنما: دکتر محمد منصور فلامکی

استاد مشاور: دکتر وحید قبادیان

دانشجو: مجید رفعتی

سال تحصیلی: ۸۰-۱۳۷۹

از پرسش تا پروژه

«شورای شهر» به منزله نهادی مدنی و مشارکت جو اهمیت فراوانی در فرصت امروزی جامعه دارد. پروژه حاضر - به عنوان عکس العملی معمارانه - در پی طراحی ساختمانی برای «شورای شهر» است. است چندان که به لحاظ شکلی و معنایی متکی بر مشارکت آزادانه لایه‌های متکثر اجتماعی با گرایش‌های مختلف باشد.

هدف این پروژه یافتن و ساختن کالبد و تنی شایسته روح زمانه است و بر همین اساس خود را در مکانی می‌نشانند که «مرکزی برای ارتباطات مدنی» باشد. مکانی برای آمد و رفت های آزاد و مکلف شهروندان و برخوردها و برخورداری‌های فرهنگی و اجتماعی آنان. مکانی برای به آئین کردن ارتباطات و شرکت در ایجاد و تقویت «جامعه مدنی» به منزله روشی برای بهتر زیستن آدمها. پروژه حاضر زاده اعتقادی است که می‌خواهد معماری از پوسته مصلحت‌های مواد و مصالح خارج شود، به میدان فرهنگ و اجتماع و سیاست در آید و در بازگشت مجدد خود پوسته‌ای پیوسته با نیازها و ضرورت‌های زمان و مکان خویش فراهم آورد.

TITLE: DESIGN FOR "CITY COUNCIL"(KERMAN CENTER FOR CIVIL RELATIONS).

FILED: ARCHITECTURE

PROFESSOR: MOHAMMAD MANSOUR FALAMAKI, PH.D.

CONSULTING PROFESSOR: VAHID CHOBADIAN.

STUDENT: MAJID RAFATI.

CURRICULUM: 1379-80 (2000-2001).

ABSTRACT:

(FROM QUERY TO PROJECT).

"CITY COUNCIL" AS A CIVIL INSTITUTION WHICH PROMOTES COOPERATION IS VERY IMPORTANT IN OUR SOCIETY TODAY. THIS PROJECT IS AN ARCHITECTURAL REACTION TO THE PROBLEM "CITY COUNCIL" AS A TYPE SO THAT FORMALITY AND DENOTATIVELY PROPAGATE FREE COOPERATION AMONG ALL SOCIAL STRATA REGARDLESS OF THEIR INITIAL AND INTRINSIC ATTITUDES.

THE PROJECT IS ABOUT EXPLORING AND EDIFYING A PHYSICAL ENTITY WHICH IS IN CONFORMITY WITH ZEITGEIST. THIS, THE HALL IS Juxtaposed IN A PLACE TO SERVE AS A "CITY CENTER FOR CIVIL RELATIONS". A PLACE FOR TO CITIZEN TO ENTER FREELY AND FOR DAILY WORK IN EQUAL OPPORTUNITIES, A PLACE TO BE SOCIAL, CULTURAL AND PUBLIC. A PLACE TO RITUALIZE RELATIONS AND TO PROMOTE "CIVIL SOCIETY" AS A PREFERRED WAY OF LIFE. THIS PROJECT IS A RESULT OF ESCAPING FROM LIMITATIONS IMPOSED BY MATERIAL WORLD AND COME TO STAGE IN THE AVENUE OF CULTURE SOCIETY AND POLITICS. WHILE RETURNING THE CONCEPT RENDERS IN TO A BODY RESPONSIVE TO BOTH TIME AND SPACE.

«اگر در به روی همه نطاها فرو بندی حقیقت پشت در خواهد ماند»

۱	فصل اول: به جستجوی پرسش
۲	● به جستجوی پرسش
۳	بخش اول: جامعه مدنی
۴	۱-۱-۱- پیشینه جامعه مدنی
۶	۱-۱-۲- دو تعلق از جامعه مدنی
۷	۱-۲-۱-۱- جامعه مدنی به مثابه جمعیت‌های مستقل داوطلب
۸	۱-۲-۱-۲- جامعه مدنی به مثابه جامعه دمکراتیک
۹	۱-۳-۱-۱- جامعه مدنی و اجتماع
۱۰	۱-۳-۱-۱-۱- جامعه مدنی و کنش اجتماعی
۱۰	۱-۳-۱-۲-۱-۱- جامعه مدنی و نظم اجتماعی
۱۳	بخش دوم: دموکراسی و مشارکت
۱۴	۱-۲-۱-۱- دموکراسی یعنی چه؟
۱۵	۱-۲-۲-۱-۱- دموکراسی مدرن، دموکراسی پیش مدرن
۱۵	۱-۲-۲-۲-۱- ساختار دموکراسی مدرن
۱۶	۱-۳-۲-۱-۱- دموکراسی و جامعه مدنی
۱۷	۱-۴-۲-۱-۱- مفهوم مشارکت
۱۸	۱-۵-۲-۱-۱- تعاریف مشارکت
۱۹	۱-۶-۲-۱-۱- مشارکت مستقیم یا دموکراسی رو در رو

- بخش سوم: مدرنیته و سنت ۲۱
- ۱-۳-۱- مدرنیته فرایندی اجتناب‌ناپذیر ۲۲
- ۲-۳-۱- سیمای ایرانی مدرنیته ۲۴
- ۳-۳-۱- وجدان سنتی و مقتضیات مدرنیته ۲۷
- ۴-۳-۱- سنت ۲۹
- ۱-۴-۳-۱- سنت و معماری ۳۰

- بخش چهارم: ارتباطات ۳۳
- ۱-۴-۱- ارتباط اجتماعی چیست؟ ۳۴
- ۲-۴-۱- ارتباطات و جامعه مدنی ۳۶
- ۳-۴-۱- عصر جهانی ارتباطات ۳۷
- ۴-۴-۱- جامعه مدنی و جهان نو ۳۸

- فصل دوم: در توجیه پرسش** ۳۹
- در توجیه پرسش ۴۰

- بخش اول: شهر: نهادی انسانی - مدنی ۴۲
- ۱-۱-۲- شهر به مثابه نهادی انسانی - مدنی ۴۳
- ۲-۱-۲- تصویرهایی از شهر ایران: دیروز، امروز، فردا ۴۴
- ۳-۱-۲- جامعه مدنی و شهر ۴۸

- بخش دوم: معماری: بیان ایده‌ها و ارزش‌ها ۵۱
- ۱-۲-۲- معماری به منزله رشته‌ای میان دانشی ۵۲
- ۲-۲-۲- معماری: سیستمی برای بیان ایده‌ها و ارزش‌ها ۵۳

۵۵ ..... ۲-۲-۳- معماری: محدود به منطق یا مشروط به منطق؟

۵۷ ..... ۲-۲-۴- معماری = انسان + فضا

۵۹ ..... ۲-۲-۵- دو تألیف و قرائت از فضا: هندسی، تجربی

۶۲ ..... فصل سوم: بستر پرستش و پاسخ

۶۳ ..... ● بستر پرستش و پاسخ

۶۴ ..... بخش اول: پیشینه شهر کرمان، شکل‌گیری و تکوین آن

۶۵ ..... ۳-۱-۱- تشکیل هسته قدیمی شهر

۷۰ ..... ۳-۱-۲- نحوه گسترش شهر

۷۲ ..... ۳-۱-۳- شهر نشینی در دوره جدید

۷۵ ..... بخش دوم، بوم‌شناسی شهر کرمان

۷۶ ..... ۳-۲-۱- جایگیری شهر

۷۷ ..... ۳-۲-۲- شناسایی عوامل مؤثر در شکل‌گیری شهر

۸۰ ..... بخش سوم: اقلیم و شرایط طبیعی

۸۱ ..... ۳-۳-۱- متغیرهای اقلیمی

۸۱ ..... ۳-۳-۱-۱- دما

۸۲ ..... ۳-۳-۱-۲- ریزش برف و باران

۸۳ ..... ۳-۳-۱-۳- رطوبت

۸۳ ..... ۳-۳-۱-۴- وزش باد

۸۷ ..... ۳-۳-۲- راهبردهای طراحی اقلیمی

۹۰	بخش چهارم: مطالعات محیط انسانی
۹۱	۱-۴-۳ مطالعات جمعیتی
۹۲	۱-۱-۴-۳ تراکم‌های خالص و ناخالص
۹۴	۲-۱-۴-۳ پیشنهاد تراکم ساختمانی و تراکم مسکونی برای سه نسل آینده
۹۵	۲-۴-۳ مطالعات فرهنگی و اجتماعی
۹۶	۳-۴-۳ مطالعات اقتصادی

۹۸ فصل چهارم: به جستجوی پاسخ

۹۹	● به جستجوی پاسخ
----	------------------

۱۰۰ بخش اول: شورای شهر به مثابه نهادی مدنی و مشارکت جو

۱۰۱	۱-۱-۴ جامعه مدنی در تقابل با جامعه توده وار
۱۰۲	۲-۱-۴ شورا: نهادی مدنی و مشارکت جو
۱۰۳	۳-۱-۴ حقوق شهروندی: سیاسی، مدنی و اجتماعی
۱۰۶	۴-۱-۴ شورا: در میانه مردم و حکومت
۱۰۷	۵-۱-۴ شورا به مثابه یک دولت محلی
۱۰۹	۶-۱-۴ سازمانهای غیر دولتی (N.G.O)

۱۱۲ بخش دوم: نگاهی به نمونه‌ها

۱۱۳	۱-۲-۴ شورای شهر «KITCHENER» در کانادا
۱۱۴	۲-۲-۴ شورای شهر در «اسن» آلمان
۱۱۶	۳-۲-۴ پارلمان «DRESDEN» در آلمان
۱۱۷	۴-۲-۴ رایشستاگ «REICHSTAG» پارلمان جدید آلمان

فصل پنجم: فرایند پاسخ (طرح) ۱۲۶

● فرایند پاسخ (طرح) ۱۲۷

بخش اول: روش و آفرینش ۱۲۸

۱-۱-۵- اهمیت روش ۱۲۹

۱-۱-۱-۵- روش طراحی ۱۲۹

۱-۱-۲- آفرینش معماری ۱۳۱

۱-۲-۱-۵- بن مایه ها ۱۳۳

۱-۲-۲- گذرها و گزینش های ارزشی معمار ۱۳۴

۱-۲-۳- گستره های آفرینشی در ترکیب معماری ۱۳۶

بخش دوم: دیاگرام، ایدئوگرام، ارگانی گرام ۱۳۸

۱-۲-۵- دیاگرام، ایدئوگرام و ارگانی گرام به منزله ابزارهای طراحی ۱۳۹

۲-۲-۵- دیاگرام (نظم کاربردی) ۱۴۰

۳-۲-۵- ایدئوگرام (نظم معنایی و محتوایی) ۱۵۰

۱-۳-۲-۵- یک سؤال اساسی ۱۵۳

۴-۲-۵- ارگانی گرام (نظم فضایی) ۱۵۵

۱-۴-۲-۵- فضا - زمان - تجربه ۱۵۵

۲-۴-۲-۵- فضا از بسته تا باز ۱۵۷

۳-۴-۲-۵- فضای ریاضی و فضای ادراکی ۱۵۹

۴-۴-۲-۵- فضای ما بین و مقیاس آن ۱۶۰

۵-۴-۲-۵- فضا در مقیاس شهر ۱۶۲

۱-۵-۴-۲-۵- فضای شهری: سنتی، مدرن ۱۶۳

- بخش سوم: عناصر کالبدی و فضائی طرح ۱۶۵
- ۱-۳-۵-گزینش و آنالیز سایت ۱۶۶
- ۲-۳-۵-سایت ۱۷۲
- ۳-۳-۵-شورای شهر ۱۷۳
- ۴-۳-۵-سازمانهای غیر دولتی (N.G.O) ۱۸۰
- ۵-۳-۵-آبچاله ۱۸۱

- بخش چهارم: ساختار، تأسیسات و مصالح ۱۸۳
- ۱-۴-۵-ساختار (سازه) شورای شهر ۱۸۴
- ۱-۱-۴-۵-چالش سازه و فرم ۱۸۵
- ۲-۴-۵-تأسیسات مکانیکی و الکتریکی ۱۸۶
- ۱-۲-۴-۵-گرمایش و سرمایش ۱۸۷
- ۲-۲-۴-۵-سیستم های لوله کشی ۱۸۷
- ۳-۲-۴-۵-ایمنی در برابر آتش سوزی ۱۸۷
- ۴-۲-۴-۵-سیستم مخابراتی ۱۸۸
- ۵-۲-۴-۵-سیستم روشنائی ۱۸۸
- ۶-۲-۴-۵-آسانسورها ۱۸۸
- ۳-۴-۵-مواد و مصالح ۱۸۹

فصل اول: به جستجوی پرسش

بخش اول: جامعه مدنی

بخش دوم: دموکراسی و مشارکت

بخش سوم: مدرنیته و سنت

بخش چهارم: ارتباطات

● به جستجوی پرسش

پاسخ دادن به پرسشی که دیگرانش مطرح می‌کنند هنجاری همیشگی است. اینبار اما پاسخ را با پرسش توأمان می‌طلبند. باید از آن پیشتر و شاید از آن بیشتر که دلواپس حل مسئله باشیم پی جوی آن باشیم که پرسشی نو و همخوان با خواسته دل بیابیم. دلی که هماهنگ با روح زمانه می‌خواند و نگران ضرورت‌های تاریخ و جغرافیائی ست که در آن بالیده است.

پرسشی که امروز پاسخش را می‌بینید محصول دلمشغولی و توجه نسبت به شرایط و ضرورت‌های جامعه‌ای است که دارد آرام آرام دورانی تازه را تجربه می‌کند. گذر از سنت با همه اعتبار و ثباتی که خواهد داشت و تجربه انتقادی مدرنیته به مثابه رهیافتی نو از عالم و آدم بستر ناگزیر انتخاب ماست. ما به عنوان عضوی از خانواده معماری نه تنها نمی‌توانیم نسبت به اتفاقاتی که در پیرامونمان - در مقیاس ملی و جهانی - در حال وقوع است بی تفاوت باشیم بلکه ناچار از مشارکت آگاهانه در تحولات عمومی جامعه خود هستیم.

با این انگیزه بود که در جریان گمانه زنی‌ها و گشتن‌ها به انتخاب ایده‌ای در آمدیم که ضمن تأمین رضایت شخصی بستر گسترده‌ای را برای کاوش، پژوهش و تدبیر فراهم می‌آورد: این ایده اولیه و مقوله‌عام چیزی جز «جامعه مدنی» نبود. مفهومی پیچیده و متکی بر چگونگی همکاری‌ها و ارتباطات جمعی و پویائی رابطه‌های فرهنگی و احترام بنیادی به انسان و حقوق ناشی از آن همچون دموکراسی، آزادی، مشارکت و حق گرد هم آئی با دیگران برای تضارب و تعالی اندیشه‌ها و ارزش‌ها.